

Pamětní stříbrná mince 200 Kč k 75. výročí jmenování Josefa Karla Matochy arcibiskupem olomouckým

Bez možnosti vycházet a bez návštěv, bez jakýchkoli zpráv o světě venku a pod stálým dohledem Státní bezpečnosti prožil posledních jedenáct let svého života olomoucký arcibiskup Josef Karel Matocha. Jeho nekrvavé mučednictví za zdmí Arcibiskupského paláce se završilo právě před 60 lety. Josef Karel Matocha pocházel z rodiny kováře s 11 dětmi, na svět přišel 14. května 1888 v Pitíně u Uherského Brodu. Po studiích v Olomouci odešel do Říma, kde získal doktorát z teologie. Tu také po návratu domů přednášel nejprve v Bratislavě a Nitře a od roku 1924 jako řádný profesor křesťanské filosofie na Cyrilometodějské bohoslovecké fakultě v Olomouci. Když byl na jaře roku 1948 nečekaně jmenován olomouckým arcibiskupem, dal se ihned do horlivé vizitace arcidiecéze, kázal a promlouval i několikrát denně, navštěvoval školy i závody. Záleželo mu také na kněžském dorostu, pravidelně proto navštěvoval bohoslovce v semináři. V biskupské kurii zase zřídil pastorační referát, protože viděl potřebu nového rozvoje pastorace. V roce 1949 tajně vysvětil biskupem Františka Tomáška, pozdějšího arcibiskupa pražského a kardinála. Úřad však Matocha mohl vykonávat pouze do Velikonoc 1950, kdy byl nezákonně internován a izolován komunistickou státní mocí. Jeho spolupracovníci byli zatčeni a uvězněni. Arcibiskup Matocha nesměl vycházet ze své rezidence a byl neustále pod dozorem příslušníků StB, kteří mu nedovolili ani číst noviny nebo poslouchat rozhlas. K dispozici měl jen přijímací salon, kancelář a ložnici – to byl celý jeho prostor. Pak už jen občasné procházky po zahradě arcibiskupského paláce, ke kterým ale vždy svolení nedostal. Pokud ano, žehnal odsud Olomoučanům. Nekrvavé mučednictví v samotě rezidence Přísný dohled panoval nad tím, kdo může Matochu navštěvovat: zpravidla jednou za měsíc k němu vpustili generálního vikáře Josefa Glogara, který místo internovaného arcibiskupa de facto řídil diecézi. „Nějakou dobu sem směl holič, po čase mu ale zakázali chodit, protože prý přináší informace zvenku. Od té doby arcibiskupa stříhal policista,“ popisuje poměry internace současný olomoucký arcibiskup Jan Graubner. A omezením podle něj podléhala také návštěva zpovědníka. „Ten směl přijít vždy k Vánocům a Velikonocům. Jak ale ukazují archivy Státní bezpečnosti, i zákaz návštěvy zpovědníka býval trestem za arcibiskupovu neoblomnost,“ říká arcibiskup Graubner. Navzdory stálému nátlaku a jedenáctiletému faktickému věznění ovšem Matocha nepodlehla a komunistické moci neustoupil. „Svémi spolupracovníky byl označován za služebníka pravdy a nepřítele polopravd a lží, přetvářek a nespravedlností. Jako muž řádu a zákona byl odhodlán čelit chaosu a zmatku. Jako člověk dobrého srdce a čistých úmyslů dokázal energicky stavět vše na Božím zákoně, aniž by lpěl na osobních zájmech nebo majetku,“ hodnotí svého

předchůdce arcibiskup Graubner a dodává: „Je dobré umět se zahledět na hrdinného svědka víry a nekrvavého mučedníka věrnosti, abychom objevili další důvod ke zdravé hrdosti a naději pro budoucnost. Já v něm vidím skutečného mučedníka, který zemřel pro Krista ve velmi těžkém vězení tvrdé samoty, i když šlo o palác.“ Arcibiskup Josef Karel Matocha zemřel 2. listopadu 1961 na nedostatečnou lékařskou péči, kterou mu StB odpírala povolit, a o čtyři dny později byl pohřben na hřbitově v rodném Pitíně. V roce 1999 mu prezident ČR Václav Havel in memoriam udělil Řád T. G. Masaryka. Jeho osudy před třemi lety připomněla také audiokniha „Josef Karel a Matocha Biskup vyznavač“, kterou v režii Michala Bureše a za hudebního doprovodu Lukáše Hurníka načetla Hana Maciuchová. „Bylo pro mě zjevením potkat se s příběhem člověka, o kterém dosud tak málo víme. Jeho nezlomný postoj, pevná vůle, neutuchající víra v pravdu a lásku jsou mi hlubokou inspirací,“ uvedla o práci na knize herečka.

Technická příprava platidla

Česká národní banka vypsalala v prosinci 2021 ceny za předložení uměleckého návrhu pamětní mince, která bude vydána k 75. výročí jmenování Josefa Karla Matochy arcibiskupem olomouckým, s uzávěrkou dne 4. března 2022.

Vypsání ceny se zúčastnilo 12 výtvarníků, kteří předložili celkem 19 sádrových modelů. Vyhodnocení uskutečnila Komise pro posuzování návrhů na české peníze dne 15. března 2022. Odbornými poradci byli arcibiskup olomoucký a metropolita moravský Jan Graubner a Mgr. Josef Kořenek, tajemník arcibiskupství olomouckého.

Návrhy byly hodnoceny tradičním tříkolovým způsobem. V prvním kole byly vyřazeny čtyři návrhy, které se vyznačovaly výtvarnými či technickými nedostatky. Ve druhém kole bylo oceněno devět návrhů základní odměnou.

Do třetího kola postoupilo šest návrhů, které komise označila za tematicky i výtvarně nejzdařilejší.

První cenu a doporučení k realizaci získal návrh Mgr. Marie Šeborové za vynikající portrét a nápaditou symboliku na lící straně.

Druhou cenu komise udělila návrhu akademického sochaře Zbyňka Fojtů za dokonalý portrét a detailní ztvárnění arcibiskupského paláce a znaku Josefa Karla Matochy.

Třetí cenu obdržel návrh Vojtěcha Dostála, DiS., za soulad obou stran stylizovaných do podoby kříže a krásný portrét. Návrhy MgA. Veroniky Durové, Vladislava Mašaty a MgA. Jakuba Oravy získaly ve třetím kole mimořádnou odměnu.

Bankovní rada České národní banky na svém jednání dne 14. dubna 2022 potvrdila rozhodnutí komise a schválila realizaci mince podle návrhu Mgr. Marie Šeborové.

Datum emise: 1.3.2023

(Zdroj ČNB)